

DĚJINY PSYCHOLOGIE

FUNKCIONALISMUS

FUNKCIONALISMUS

- Směr vzniká v USA jako opozice proti neplodnému strukturalizmu, počátek americké psychologie
- zabývá se vědomím a adaptací organismu na prostředí
- “neanalyzujme elementy, zkoumejme procesy”

VĚDOMÍ

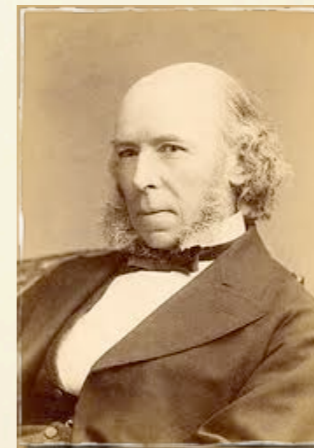
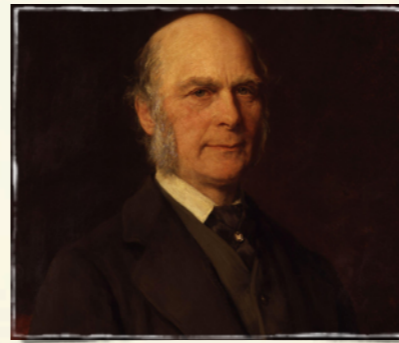
- Pravým předmětem psychologie je tedy introspektivní analýza “stavů mysli”, kterých jsme si v denním životě vědomi, a funkcí, které v organismu vykonávají.

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **předchůdci**

- Francis Galton (1822 - 1911)
- Charles Robert Darwin (1809 - 1882)
- Herbert Spencer (1820 - 1903)
- George John Romanes (1848 - 1894)
- Conwy Loyd Morgan (1852 - 1936)

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **pionýři**

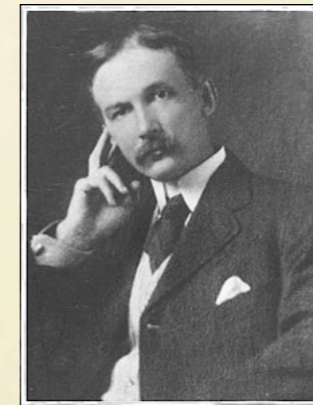
- James McKeen Cattell (1860 - 1944)

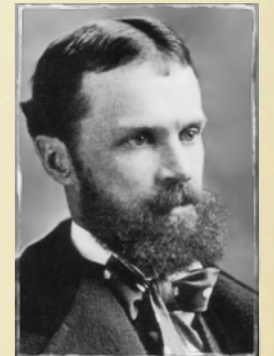
- Grenville Stanley Hall (1844 - 1924)

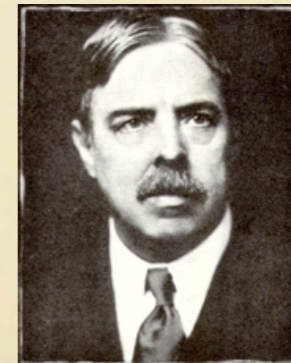
- James Mark Baldwin (1861 - 1934)

- William James (1842 - 1910)

- Edward Lee Thorndike (1874 - 1949)

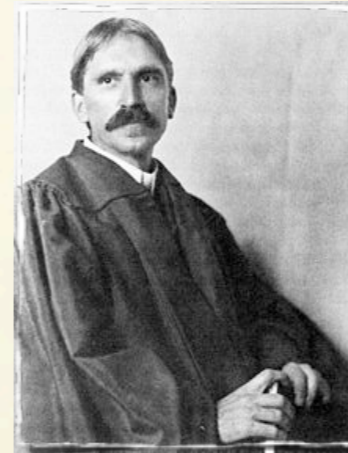

DŮLEŽITÉ POSTAVY

- **zakladatelé**

- John Dewey (1858 - 1952)
- James Rowland Angell (1869 - 1945)

- **následovníci**

- Robert Sessions Woodworth (1869 - 1962)
- Harvey A. Carr (1873 - 1954)

CHARLES ROBERT DARWIN

(1809-1882)

- Narozen jako 5. dítě z 6
- původně studoval medicínu, nesnesl pitvy a operace “na živo”
- přihlášen otcem na studium na duchovního

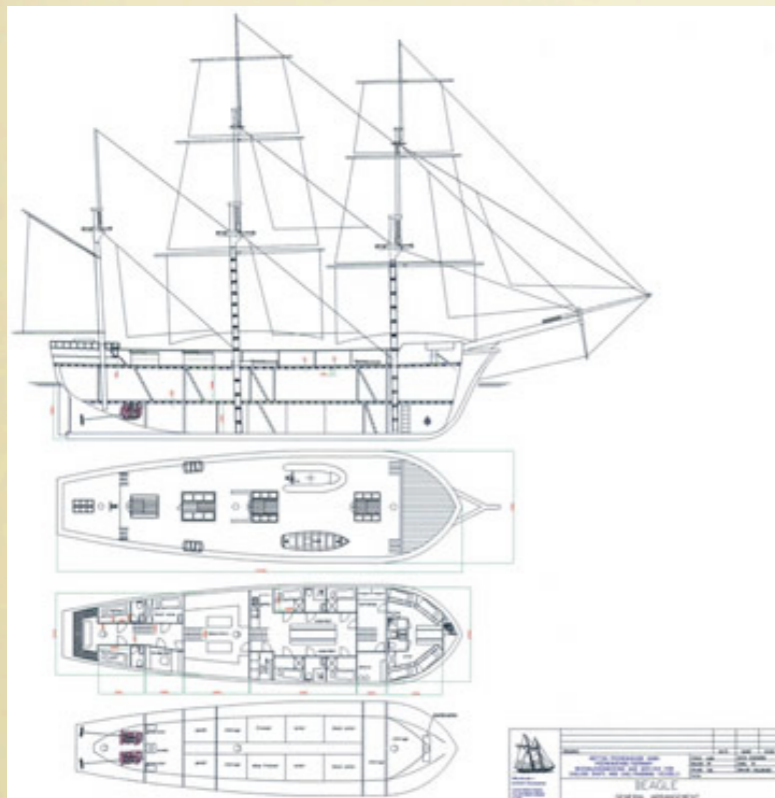

HMS BAGLE

27. 12. 1831 - 19. 4. 1836

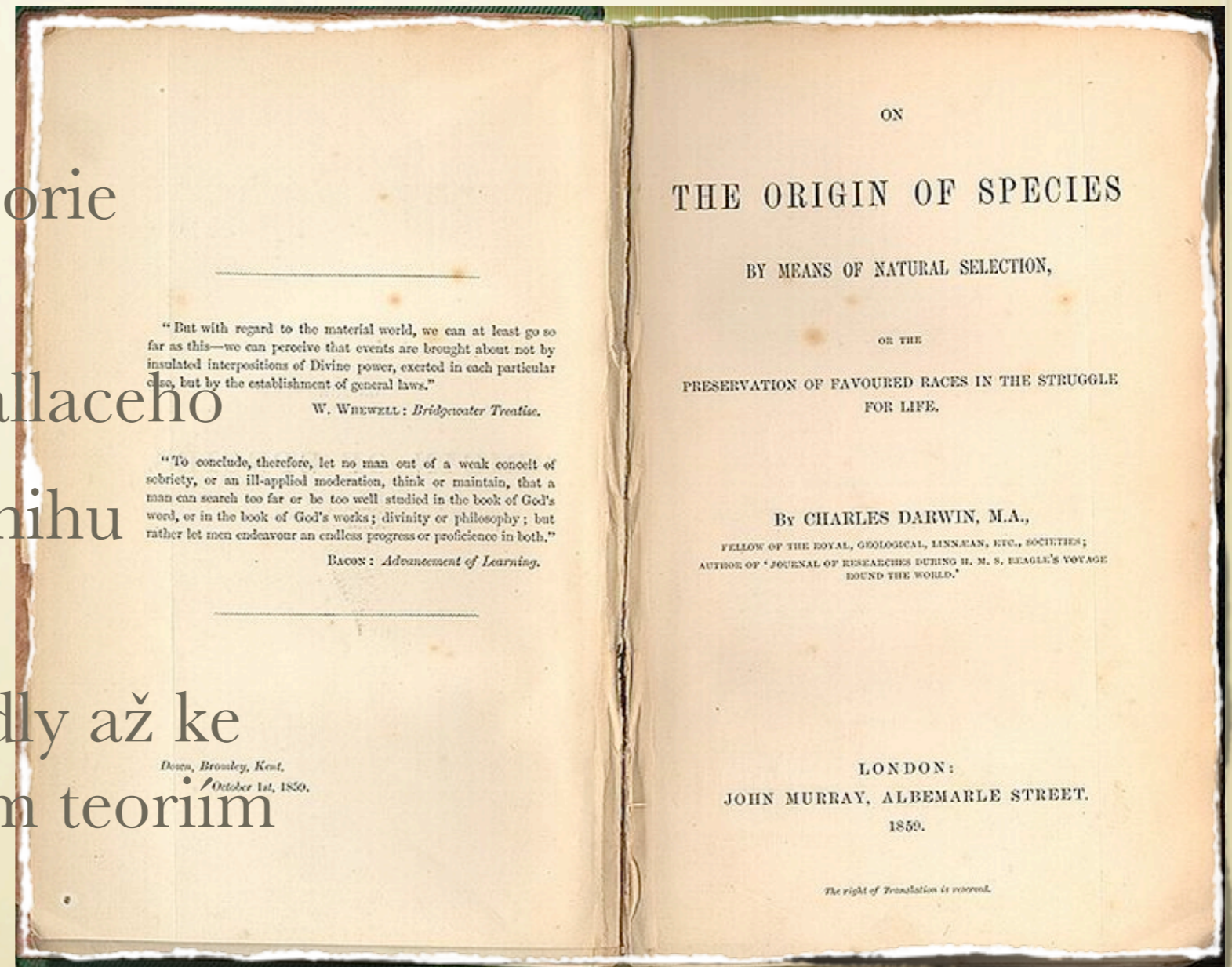
1742 dnů trvající
výzkumná cesta kolem
světa

O VZNIKU DRUHŮ PŘÍRODNÍM VÝBĚREM, NEBOLI UCHOVÁNÍM PROSPĚŠNÝCH PLEMEN V BOJI O ŽIVOT

- 1838 - rok formulace “teorie přírodního výběru”
- 1858 - dopis od A.R. Wallaceho
- 1859 - Darwin vydává knihu “**O původu druhů**”
- Darwinovy myšlenky vedly až ke vzniku eugeniky a rasovým teoriím

CHARLES DARWIN

- **evoluční teorie vývoje druhů** prostřednictvím **přirozeného výběru**
- výrazný vliv na psychologii: kontinuita psychických funkcí mezi lidmi a nižšími živočichy, důraz na **adaptaci organismu** na prostředí

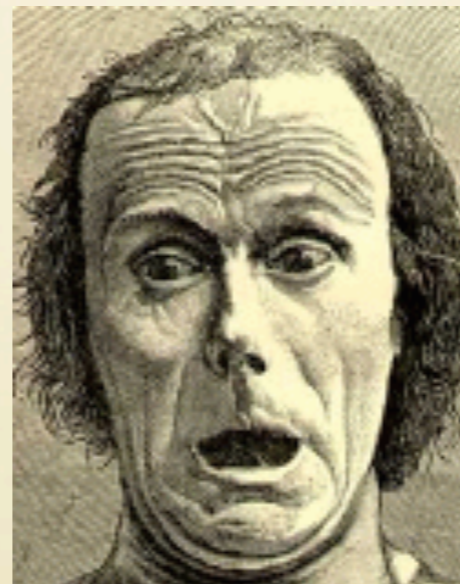
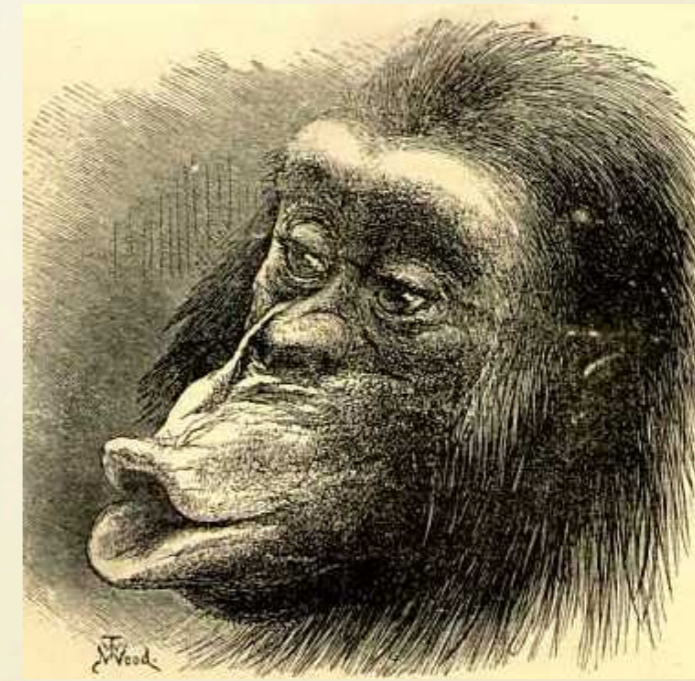

Další knihy:

O původu člověka (1871)

Výraz emocí u člověka a u zvířat (1864)

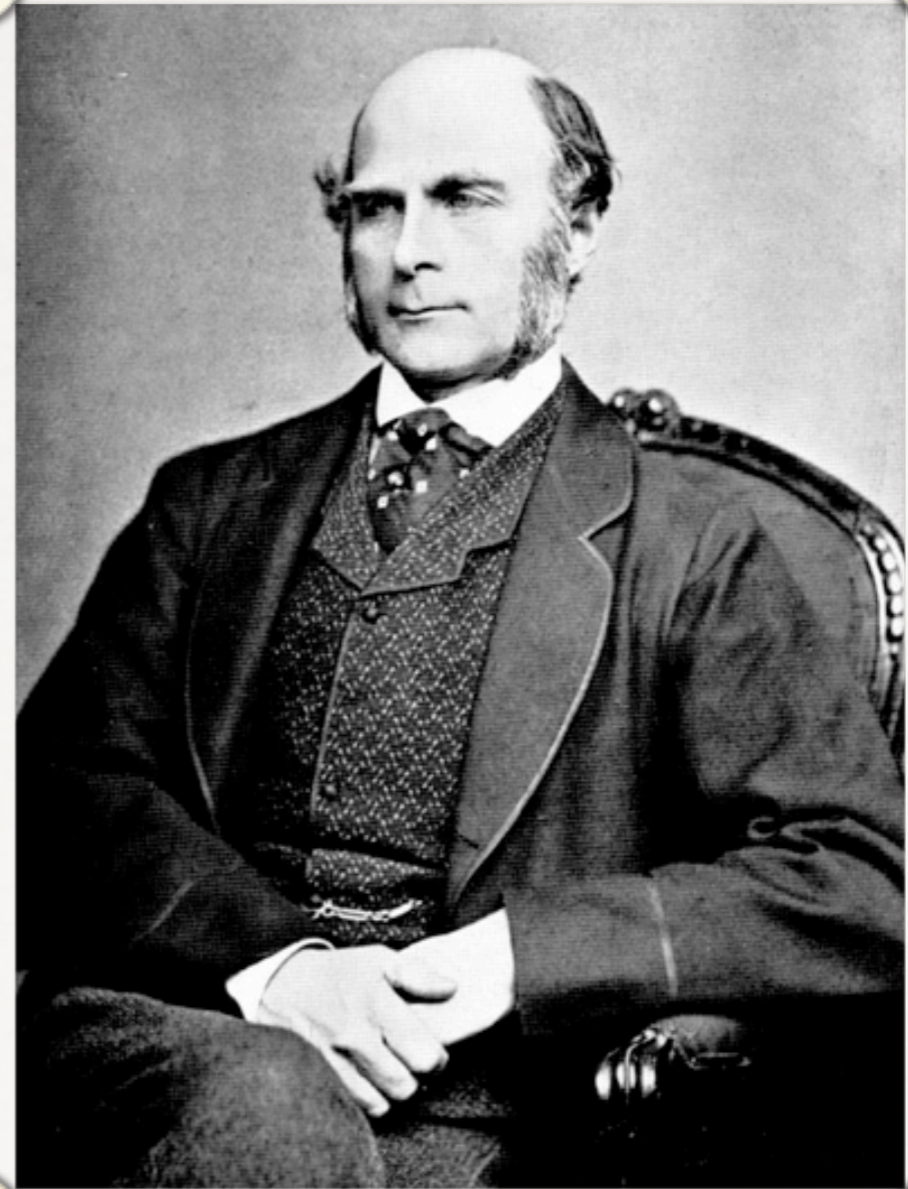
“Znepokojení vzbudila (a stále vzbuzuje) bezúčelnost evoluce, kterou Darwin chápal jako v podstatě slepý proces, jež postrádá předem stanovený cíl. Vypadá to, jakoby jediným smyslem lidské existence bylo sebezachování, adaptace a reprodukce, což se přece jenom zdá málo.”

Plháková

FRANCIS GALTON (1822-1911)

- významná postava psychologie
- dědičnost inteligence, individuální rozdíly, eugenika
- aplikace statistických postupů
- testy, dotazníky, slovní asociační test (75 slov)
- zkoumal představivost

HERBERT SPENCER

(1820-1903)

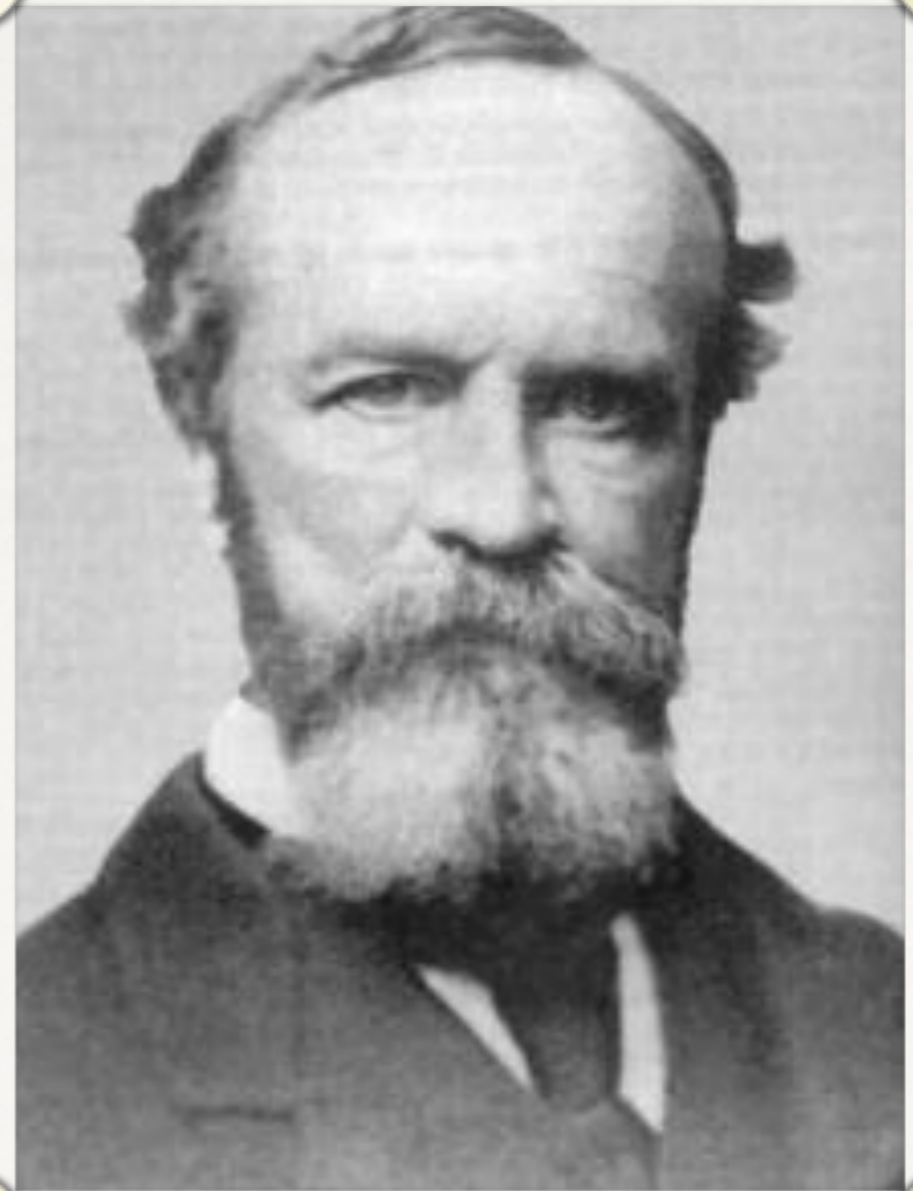
- evolucionista, rozšířil Darwinovu teorii na lidskou společnost
- přežití organismu závisí na jeho adaptaci na prostředí
- přežijí nejsilnější, slabí ať zhynou, vyhovovalo to individualistickému duchu USA
- “život je ustavičné přizpůsobování vnitřních vztahů k vnějším”

WILLIAM JAMES (1842-1910)

- významný americký psycholog
- začal učit psychologii v USA
- napsal vlivnou učebnici “Principles of Psychology”

PRINCIPLES OF PSYCHOLOGY (1890)

- ... Even in the clearest parts of Psychology our insight is insignificant enough. And the more sincerely one seeks to trace the actual course of psychogenesis, the steps by which as a race we may have come by the peculiar mental attributes which we possess, the more clearly one perceives "the slowly gathering twilight close in utter night."

WILLIAM JAMES

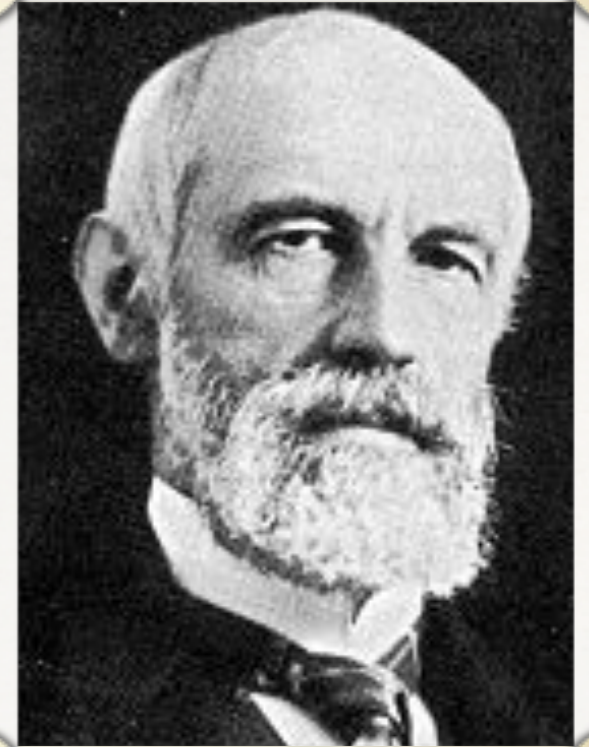
(1842-1910)

- předmětem psychologie je analýza vědomých stavů mysli a funkcí, které mají pro organismus
- duševní procesy prodělávají evoluční vývoj
- nemá význam zkoumat jednotlivé elementy, musíme se ptát spíše po funkcích jednotlivých procesů
- i vědomí je proces/funkce, je osobní povahy (já)
- vědomí je osobní, kontinuální, neustále se měnící, selektivní
- klíčovou metodou je naturalistická introspekce - zcela jinak vymezená než u strukturalistů
- periferní teorie emocí

GRANVILLE STANLEY HALL

(1844-1924)

- žák Jamese i Wundta
- založil American Journal of Psychology (1887)
- nové oblasti psychologie - vývojová a pedagogická psychologie
- rekapitulační hypotéza ve vývojové psychologii (ontogeneze je rekapitulace antropogeneze)
- na Clarkově universitě v r. 1909 uspořádal setkání evropských psychoanalytiků a amerických psychologů (Freud, Jung, James, Titchener, Cattell)

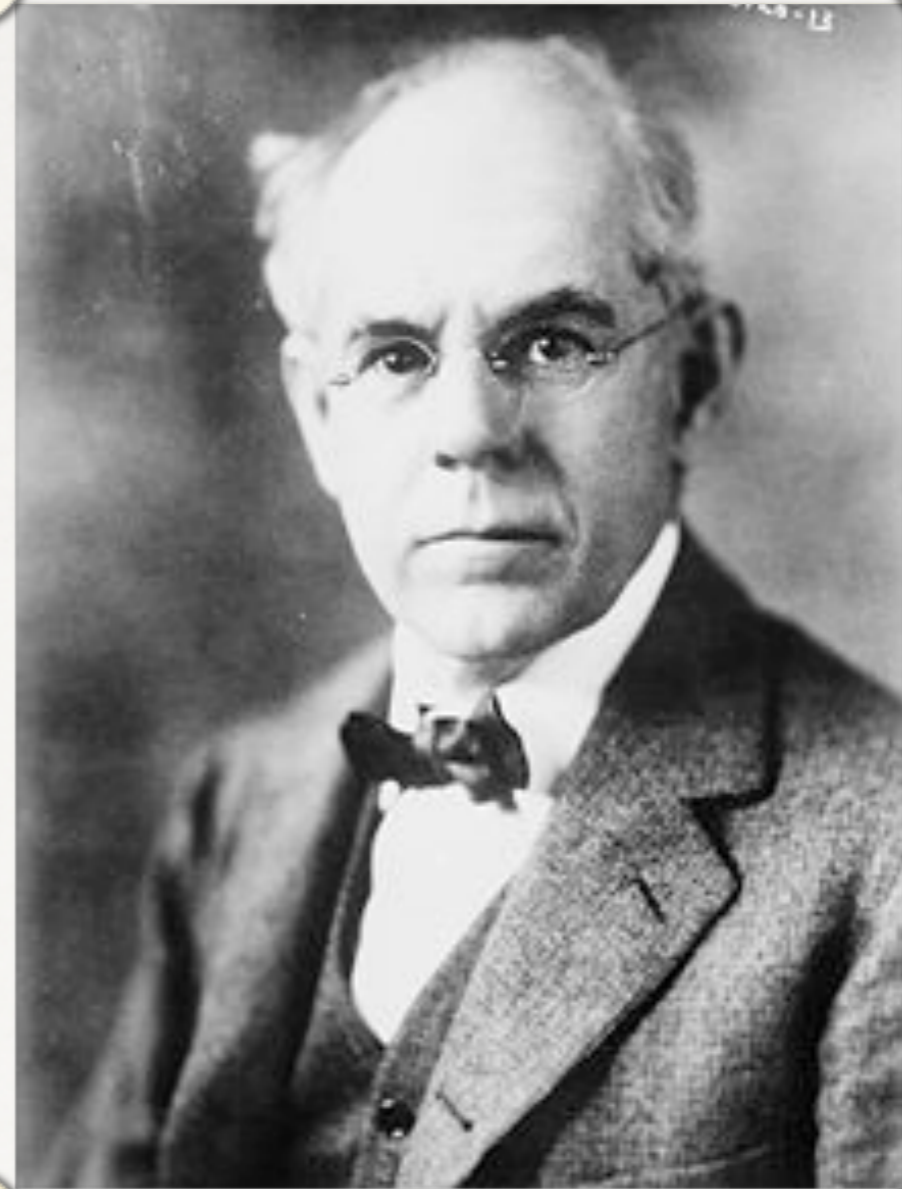

JAMES MCKEEN CATTELL

(1860-1944)

- Wundtův asistent, ovlivněn Galtonem (osobní setkání)
- po návratu do USA působil na Columbijské univerzitě
- věnoval se vývoji testů (termín mentální testy), ale ne příliš úspěšně
- založil mj. Psychological Review
- vlastnil časopis Science

MENTÁLNÍ TEST

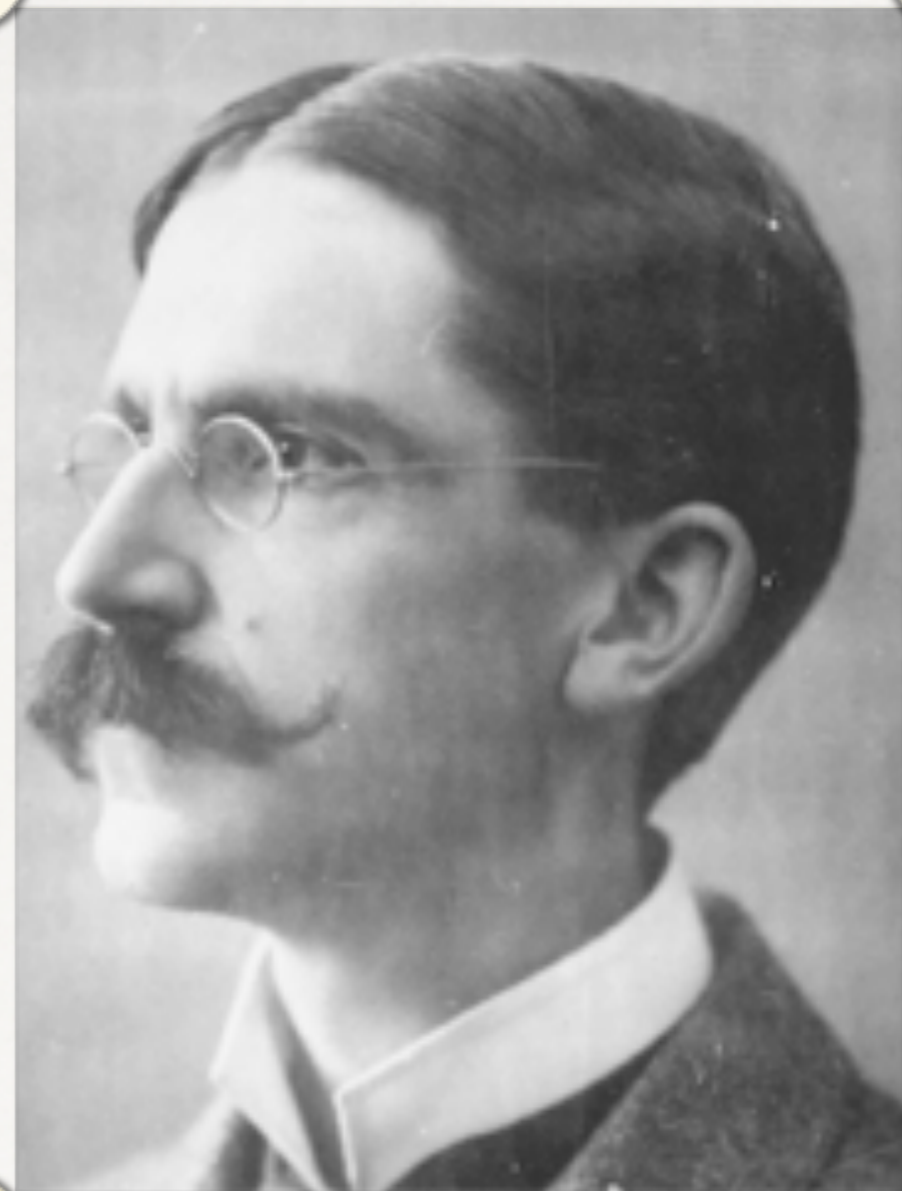
1. dynamometrický tlak
2. rychlost pohybu
3. oblast senzitivity (dva body na kůži)
4. tlak způsobující bolest
5. nejmenší rozlišitelný rozdíl ve váze dvou dřevěných závaží
6. reakční čas na zvuk
7. čas pro pojmenování barevných podnětů
8. rozdělení úsečky o délce 50 cm na dvě poloviny
9. odhad trvání časového intervalu 10 sekund
10. počet písmen zopakovaný po jednom slyšení

JOHN DEWEY

(1859-1952)

- vůdčí osobnost funkcionalismu
- působil v Chicagu, později na Kolumbijské univerzitě
- 1886 vydal Psychologii
- 1896 moderní pojetí reflexního oblouku (3 části tvořící jeden celek - senzorická, centrální, motorická)
- chování by mělo být chápáno ve vztahu ke své funkci
- molární jednotky analýzy

JAMES ROWLAND ANGELL

(1869-1949)

- žák Deweyho i Jamese
- 1903 vydal článek o vztahu mezi strukturalistickou a funkcionalistickou psychologií
- 1906 vymezil funkcionalistický přístup
  - psychologie psychických operací vs. psychických elementů
  - studuje typické operace vědomí v aktuálních životních podmínkách
  - funkcionalismus studuje vědomí jako nástroj přizpůsobení
  - funkcionalismus studuje psychofyzické vztahy a celý vztah organismu a prostředí (vědomí má řídicí funkci)

- Funkcionální psychologie usiluje o rozpoznání a vykreslení typických **operací vědomí v aktuálních životních podmínkách**, čímž se liší od strukturální psychologie, která se pokouší analyzovat a popisovat elementární i komplexní obsahy vědomí nezávisle na vnějších okolnostech.
- Funkcionalisté akceptují evoluční hledisko. Mentální aktivitu považují za součást velkého proudu biologických sil, které přispívají k **adaptaci** jedince vůči okolnímu prostředí.
- Funkcionální psychologie chápe jedince jako **psychofyzický celek**, který studuje v jeho vztazích ke světu. Její představitelé jsou přesvědčeni, že vědomí je **především řídicí fenomén** a že speciální formy a druhy vědomí odpovídají jednotlivým fázím obecného procesu řízení.

HARVEY A. CARR

(1873-1954)

- za jeho působení v Chicagu rozkvět chicagské funkcionalistické školy (1923)
- hodně experimentů, hledání funkčních vztahů mezi proměnnými spíše než teoretických konstruktů
- používal jak behaviorální, tak introspektivní data

KRITIKA FUNKCIONALISMU

- nedostatečné vymezení termínu funkce
- aplikovaná věda
- teleologická vysvětlení
- používání introspekce
- “zanedbání” nevědomí ...

ZAŘAZENÍ FUNKCIONALISMU VZHLEDEM K WATSONOVÝM PRESKRIPTIVNÍM DIMENZÍM

- **klíčové dimenze**
  - funkcionalismus
  - utilitarismus
  - induktivismus
  - vývojový přístup

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Darwin, Charles (1859). On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life.
- Darwin, Charles. (1872). The expression of the emotions in man and animals.
- Darwin, Charles (1874). The descent of man. Part One: Descent or Origin of Man (ch. 1-7). (2nd ed.). Originally published in London by J. Murray.
- Darwin, Charles. (1877). A biographical sketch of an infant. *Mind*, 2, 285-294.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Galton, Francis (1874). English men of science.
- Galton, Francis (1892). Hereditary genius.
- Galton, Francis (1907). Inquiries into human faculty and its development.

- Cattell, James McKeen (1890). Mental tests and measurements. *Mind*, 15, 373-381.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- James, William (1890). The principles of psychology.
- James, William (1892). The stream of consciousness. From Psychology (chapter XI). Cleveland & New York, World.
- James, William (1904). The Chicago School. Psychological Bulletin, 1, 1-5.
- James, William (1884). What is an emotion? Mind, 9, 188-205.

DOPLŇUJÍCÍ LITERATURA

- Hall, G. Stanley (1904). Adolescent girls and their education. From *Adolescence: Its psychology and its relations to physiology, anthropology, sociology, sex, crime, religion, and education* (Vol. 2, Chapter 17).
- Dewey, John (1896). The reflex arc concept in psychology. *Psychological Review*, 3, 357-370.
- Dewey, John (1884). The new psychology. *Andover Review*, 2, 278-289.
- Angell, James Rowland (1907). The province of functional psychology. *Psychological Review*, 14, 61-91.